

NORGES HØYESTERETT

Den 26. november 2008 avsa Høyesterett dom i

HR-2008-02047-A, (sak nr. 2008/1535), straffesak, anke over dom,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Eirik Stolt-Nielsen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Coward**: Spørsmålet for Høyesterett er om en drosjesjåfør som er dømt for en seksuell handling overfor en kvinnelig passasjer, skal fradømmes retten til å drive personbefordring mot vederlag, og i tilfelle for hvor lenge.
- (2) Hordaland politidistrikt utferdiget i juli 2007 et forelegg mot A for overtredelse av straffeloven § 200 første ledd – å ha foretatt en seksuell handling med noen som ikke hadde samtykket til det. Forelegget gikk ut på en bot på 6 000 kroner og tap av retten til personbefordring mot vederlag, også kalt tap av kjøreseddel, for to år. Forelegget ble ikke vedtatt, og saken ble sendt Bergen tingrett til behandling. Tingretten avsa 25. januar 2008 frifinnelsesdom, fordi den mente at det ikke var tilstrekkelig bevist at den tiltalte forsett omfattet det at passasjeren ikke hadde samtykket i handlingen.
- (3) Påtalemyndigheten anket til Gulating lagmannsrett, og saken ble henvist til ankeforhandling. For lagmannsretten fremmet Statsadvokatene i Hordaland samme forelegg som tidligere var utferdiget av politiet. Dette forelegget trådte i stedet for tiltalebeslutning, se straffeprosessloven § 268. Lagmannsretten fant den tiltalte skyldig, og reaksjonen ble i lagmannsrettens dom 1. september 2008 satt til en bot på 6 000 kroner og tap av retten til å drive personbefordring mot vederlag i ett år. At tapsperioden ble satt kortere enn i forelegget, ble særlig begrunnet med at politiet ikke hadde tilbakekalt kjøreseddelen midlertidig, og at det kunne være vanskelig for den tiltalte å få annet

arbeid. Én av fagdommerne dissenterte og mente at saken burde avgjøres med tap av kjøreseddelen i seks måneder, og at straffen da burde utgå. Domsslutningen lyder slik:

- ”1. **A, født 03.08.1970, dømmes for overtredelse av straffeloven § 200 første ledd til å betale en bot til statskassen stor kroner 6.000 – sekstusen – subsidiært fengsel i 12 – tolv – dager.**
2. **I medhold av yrkestransportloven § 37 f, jf forskrift om tap av retten til å føre motorvogn med persontransport § 10-1, dømmes A til tap av retten til å drive personbefordring mot vederlag (kjøreseddel) for et tidsrom av 1 – ett – år.**
3. **Saksomkostninger idømmes ikke.”**

- (4) Den tiltalte har anket til Høyesterett over punkt 2 i domsslutningen – tapet av retten til å drive personbefordring mot vederlag. Han anfører prinsipalt at han bør frifinnes på dette punktet, subsidiært at tapstiden bør settes ned.
- (5) *Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.*
- (6) Den tiltalte er en tidligere ustraffet 38 år gammel mann, som arbeider som drosjesjåfør og har gjort det i to og et halvt år. Han er født i Irak, gift med en kvinne som også er fra Irak, og forsørger konen og ett barn, mens et neste barn er ventet i januar 2009.
- (7) Den seksuelle handlingen han er dømt for som overtredelse av straffeloven § 200 første ledd, er beskrevet slik i grunnlaget i forelegget:

”Torsdag 17. mai 2007 kl. 00.09 i ----gaten -- i X etter at han som drosjesjåfør i tjeneste hadde kjørt hjem fra X sentrum og idet han skulle hjelpe henne inn pga av at hun hadde problemer med å gå etter en operasjon, grep han tak i nakken hennes og trakk henne mot seg og tiltvang seg en kyss ved at han stakk sin tunge inn i hennes munn.”
- (8) En nærmere beskrivelse er gitt i lagmannsrettens dom, der det innledningsvis heter at den fornærmede

”... om kvelden 16. mai 2007 var på et utested i X sentrum sammen med sin samboer og noen venner. Fornærmede ville gå hjem før de andre. Hun hadde skadet en fot og brukte krykker, og ville ta drosje. Samboeren fulgte henne til en drosje, hjalp henne inn og ba samtidig sjåføren om å hjelpe til når de kom frem. Drosjen ble ført av tiltalte, som kjørte til fornærmedes bolig i ..., der han hjalp henne inn i huset og opp trappen til annen etasje der fornærmede bor.”
- (9) Om det som videre skjedde, uttaler lagmannsretten at den fornærmede fremstod som meget troverdig, og retten refererer at hun forklarte

”... at hun satte fra seg den ene krykken og tok vesken sin for å finne nøkkelen til leiligheten, og at tiltalte, mens hun sto slik, dro henne til seg, tok i eller rundt skuldrene hennes, samtidig som han stakk tungen langt inn i munnen hennes, der den ”roterte” flere ganger. Fornærmede, som ikke ville betegne dette som et ”kyss”, men som en inntrenging i munnen, forklarte at hun ble veldig redd og slo eller dyttet til tiltalte, som da forlot stedet.”
- (10) Som det har fremgått, gjelder anken til Høyesterett bare tapet av retten til å føre motorvogn ved personbefordring mot vederlag. Politiet foretok ikke beslag av kjøreseddelen, og den tiltalte har nå kjørt drosje i omtrent halvannet år etter den straffbare handlingen.

(11) Saken reiser to hovedspørsmål – dels om det i utgangspunktet er grunnlag for å fastsette tap av kjøreseddel, dels om betydningen av at politiet ikke foretok beslag av kjøreseddelen. Noe helt klart skulle jeg likevel ikke mellom de to spørsmålene, fordi det ved begge blir tale om helhets- eller forholdsmessighetsvurderinger.

(12) Jeg ser først på grunnlaget for å fastsette tap av kjøreseddel. Lovregler om kjøreseddel finnes i kapittel 7A i yrkestransportloven, og den bestemmelsen om tap av kjøreseddel som vår sak direkte gjelder, § 37f andre ledd, lyder slik:

”Blir den som har kjøresetel ilagt straff, kan det i same dom eller ved førelegg fastsetjast tap av retten til å føre motorvogn ved persontransport mot vederlag for ei bestemt tid eller for alltid, dersom allmenne omsyn elles krev det.”

(13) Kapittel 7 A ble vedtatt ved lovendring 19. desember 2003, som trådte i kraft 1. januar 2004. Tidligere var regler om tap av kjøreseddel gitt i forskrift. Ved lovendringen ble avgrensningen av hvilke lovbrudd som kan føre til tap av kjøreseddel, utvidet, samtidig som kompetansen til å fastsette tap av kjøreseddel på grunnlag av straffbart forhold ble lagt til domstolene, se Ot.prp. nr. 17 for 2003–2004 side 4, merknadene til § 37f. Nærmere regler av betydning for tap av kjøreseddel finnes i forskrift 19. desember 2003 om tap av retten til å føre motorvogn mv. (tapsforskriften).

(14) Teksten i yrkestransportloven § 37f andre ledd gir ikke noen bestemt angivelse av hvilke lovbrudd som skal kunne føre til tap av kjøreseddel; avgrensningen ligger i at ”allmenne omsyn” skal kreve det. I lovforarbeidene er ”overgrep eller voldsutøvelse i forbindelse med drosjevirkosomhet” spesielt nevnt; det heter i Ot.prp. nr. 52 for 2002–2003 avsnitt 6.9.4:

”Det er ikke vanskelig å tenke seg straffbare forhold som bør lede til at vedkommende mister retten til å drive personbefordring mot vederlag, selv om han eller hun får beholde retten til å føre motorvogn i andre sammenhenger. Dette vil særlig være praktisk ved straffbare handlinger som ikke er trafikkovertrædelser i snever forstand, som for eksempel overgrep eller voldsutøvelse i forbindelse med drosjevirkosomhet. Domstolene vil etter omstendighetene ha anledning til å idømme tap av retten til å utøve slik virksomhet i medhold av straffeloven § 29 nr. 2. Det er etter departementets oppfatning naturlig at den særlige hjemmelen for å tilbakekalle kjøreseddelen gjøres tilsvarende vid, slik at begrensningen til overtrædelser av vegtrafikkloven mv. i førerkortforskriften § 7 nr. 7 bokstav h annet punktum sløyfes, ...”

(15) I Politidirektoratets rundskriv 9. februar 2007, Håndhevingsinstruks i førerkortsaker mv. heter det i punkt 3.9.6 at det særlig vil være grunnlag for tilbakekall av kjøreseddel ”... når innehaveren av kjøreseddel ved forulempning av passasjerer eller uhøflig opptreden må antas uskikket til å utøve persontransport mot vederlag”.

(16) Tapsforskriften § 2-6, som direkte gjelder tap av førerett, gir også en viss veiledning når det heter at det ”må foretas en skjønnsmessig helhetsvurdering av om allmenne hensyn ut fra de konkrete forhold i saken krever fastsettelse av tap av førerett, herunder også forholdsmessigheten av det inngrep tap av førerett vil innebære”.

(17) Som det har fremgått, gjelder vår sak et seksuelt overgrep fra en drosjesjåfør overfor en kvinne som var avhengig av hjelp for å komme seg fra drosjen og inn i boligen. Lovovertrædelsen ligger etter min mening i kjerneområdet for anvendelse av reaksjonen tap av kjøreseddel. Det er vesentlig for folks trygghetsfølelse og for deres tillit til

drosjenæringen at passasjerer ikke risikerer å bli utsatt for overgrep fra sjåførene. Spesielt kvinner oppfordres gjerne til å ta drosje – og da ikke en billigere piratdrosje – fordi dette skal være en trygg måte å komme hjem på. At passasjerer har vansker med å gå og derfor har behov for hjelp fra sjåføren for å komme seg inn i boligen, er også noe som gjelder for mange. Lagmannsretten har betegnet handlingen i vår sak som å ligge i det ”nedre sjikt” av det som rammes av straffeloven § 200 første ledd. Det kan nok være riktig når man ser på handlingen isolert. Men i situasjonen der en kvinne trenger bistand fra sjåføren av den drosjen hun har benyttet, vil et slikt overgrep naturlig oppleves som å ha en annen karakter enn om noe liknende skulle skje for eksempel på en privat fest. I utgangspunktet ser jeg det etter dette som klart at lovbruddet i vår sak gir grunnlag for å idømme tap av retten til å drive personbefordring mot vederlag.

(18) Når det gjelder perioden tapet i tilfelle skal gjelde for, har aktor vist til tapsforskriften § 2-6 nr. 2, der det under overskriften ”Drap, voldtekt mv.” heter at ”[d]ersom person med førerrett domfelles for drap, voldtekt eller andre volds- eller seksuallovbrudd, og motorvogn er benyttet som hjelpemiddel ved utførelse av handlingen, bør tap av førerretten fastsettes for flere år eller for alltid”. Jeg ser ikke grunn til å gå inn på betydningen av denne regelen for vår sak – der lovbruddet tross alt ligger langt fra drap og voldtekt. Regelen i § 2-6 nr. 2 er en ”bør-regel”, og i vår sak ser jeg det ikke i noe fall som aktuelt å ta et høyere utgangspunkt for tapsperioden enn de to årene som forelegget gikk ut på.

(19) Ved den nærmere fastsettelsen av tapsperioden kommer det andre hovedspørsmålet inn – betydningen av at politiet ikke beslagla kjøreseddelen, slik yrkestransportloven § 37e gir hjemmel for. Tapsforskriften § 1-4, som i overskriften uttrykkelig angir at den også gjelder tap av retten til å føre motorvogn ved persontransport mot vederlag, gir i andre ledd regler om betydningen av at det ikke har vært gjort beslag:

”Ved fastsettelse av perioden for tap av førerrett legges vekt på om vedkommende har hatt førerkortet i sin besittelse i lengre tid etter handlingstidspunktet, dersom han ikke kan bebreides at førerkortet ikke har vært beslaglagt. Lengre tids besittelse av førerkortet tilsier i utgangspunktet at tapsperioden fastsettes for et kortere tidsrom enn tilfellet vanligvis skulle tilsi, eventuelt at tap av førerrett ikke blir fastsatt. Dette gjelder likevel ikke dersom det pådømte forhold gir grunnlag for flere års tap av førerrett.”

(20) Lagmannsretten uttaler at det ”hadde vært nærliggende” for politiet å foreta beslag av kjøreseddelen, mens aktor har fremholdt at når påstand stod mot påstand i spørsmålet om det var foretatt et seksuelt overgrep, var det grunn for politiet til en viss varsomhet. Frifinnelsen i tingretten illustrerer dette, og jeg ser ikke grunn til kritikk mot politiet for ikke å ha tatt beslag. Men uansett er forskriftens vilkår om at den tiltalte ikke kan bebreides for at kjøreseddelen ikke har vært beslaglagt, oppfylt. Han har nå hatt kjøreseddelen i halvannet år etter den straffbare handlingen, og har kjørt drosje i denne tiden uten at det er opplyst om noen anmerkninger. Dette må etter min mening få en klar betydning for tapsperiodens lengde, og jeg er kommet til at lagmannsrettens fastsettelse av perioden til ett år er passende.

(21) Jeg nevner avslutningsvis at lagmannsretten også har ”sett hen til at tap av kjøreseddelen vil medføre at tiltalte må finne annet arbeid i den aktuelle perioden, og at dette kan bli vanskelig for ham”. Det er imidlertid klar rettspraksis for at særlige problemer det har for yrkessjåfører å miste førerretten, har liten gjennomslagskraft når tiden for tap av førerrett fastsettes, se blant annet Rt. 2005 side 641 avsnitt 27 og 28. Det samme må etter min

mening gjelde for tap av kjøreseddelen, og jeg kan ikke se at den tiltalte i vår sak er i en så spesiell situasjon at noe annet kan gjelde for ham.

(22) Jeg stemmer etter dette for slik

D O M :

Anken forkastes.

(23) Dommer **Oftedal Broch**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(24) Dommer **Indreberg**: Likeså.

(25) Dommer **Stabel**: Likeså.

(26) Dommer **Gjølstad**: Likeså.

(27) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: